

Wyrok z dnia 5 sierpnia 1999 r.

II UKN 69/99

Przyznanie dziecku zasiłku pielęgnacyjnego nie zawsze oznacza stwierdzenia takiego stanu jego zdrowia, który uzasadnia zaprzestanie przez matkę zatrudnienia, warunkującego jej prawo do emerytury na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi specjalnej opieki (Dz.U. Nr 28, poz. 149).

Przewodniczący: SSN Barbara Wagner, Sędziowie SN: Beata Gudowska (sprawozdawca), Roman Kuczyński.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 5 sierpnia 1999 r. sprawy z wniosku Krystyny W. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w O. o wcześniejszą emeryturę, na skutek kasacji wnioskodawczyni od wyroku Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 27 listopada 1998 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e

Wyrokiem z dnia 27 listopada 1998 r. Sąd Apelacyjny w Rzeszowie oddalił apelację Krystyny W. od wyroku Sądu Wojewódzkiego w Tarnobrzegu z dnia 29 maja 1998 r. w przedmiocie oddalenia jej odwołania od odmawiającej prawa do emerytury decyzji Oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w O. z dnia 22 lipca 1997 r. Przyczyną odmowy było niespełnienie warunków przewidzianych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi specjalnej opieki (Dz.U. Nr 28, poz. 149). Ustalono bowiem, że wnioskodawczyni nie doznaje przeszkody w kontynuowaniu zatrudnienia z powodu stanu zdrowia syna Pawła, urodzonego 10 czerwca 1984 r., mimo tego, że w okresie od dnia 1 sierpnia 1997 r. do dnia 30 czerwca 1998 r. przyznany mu był zasiłek pielęgnacyjny.

W kasacji od wyroku Sądu drugiej instancji, opartej na podstawie naruszenia przepisów postępowania (art. 233 § 1 KPC w związku z art. 328 § 2 KPC) przez niedokonanie oceny wszystkich zgromadzonych w sprawie dowodów, oraz - jako tego konsekwencji - naruszenia prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie przepisu § 1 ust. 1 i 2 powołanego rozporządzenia, skarżąca zarzuciła, że spełnianie przez jej dziecko warunków do zasiłku pielęgnacyjnego powinno implikować jej prawo do emerytury. Opierając się na tych podstawach wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, względnie o jego zmianę.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zdaniem Sądu Apelacyjnego materiał dowodowy sprawy nie dostarczył podstaw do stwierdzenia po stronie ubezpieczonej spełnienia warunków do emerytury, przewidzianych w § 1 ust. 1 in principio oraz ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi specjalnej opieki (Dz.U. Nr 28, poz. 149), albowiem nie zostało wykazane, że stan zdrowia jej syna wymaga roztoczenia nad nim stałej opieki, pogodzenia z dalszym wykonywaniem zatrudnienia. Skarżąca udowodniła natomiast stwierdzenie przez publiczny zakład opieki zdrowotnej, że jej syn - ze względu na stan zdrowia - wymaga ze strony innej osoby stałej opieki, polegającej na pielęgnacji lub na systematycznym współdziałaniu w postępowaniu leczniczym lub rehabilitacyjnym. Oznacza to, że stan zdrowia syna skarżącej uzasadnia przewidziane w art. 14 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 1 grudnia 1994 r. o zasiłkach rodzinnych i pielęgnacyjnych (Dz.U. z 1995 r. Nr 4, poz. 17 ze zm. wprowadzonymi przed dniem 1 stycznia 1999 r.) prawo do zasiłku pielęgnacyjnego.

Przyznanie dziecku prawa do zasiłku pielęgnacyjnego nie jest równoznaczne ze stwierdzeniem takiego jego stanu zdrowia, który jego matce uniemożliwiłby kontynuowanie zatrudnienia oraz uzasadniał konieczność jej przejścia po 20 latach ubezpieczenia na emeryturę. To, że akty prawne regulujące prawo do zasiłku pielęgnacyjnego i emerytury posługują się określeniem "stała opieka", co - wobec identyczności sformułowania - mogłoby sugerować ich jednakowe rozumienie, nie oznacza, że są one tożsame. Stała opieka wymagana przez dziecko uprawnione do zasiłku pielęgnacyjnego jest bowiem inna od tej, która została zdefiniowana jako

warunek skorzystania przez matkę z wcześniejszego przejścia na emeryturę. Konieczność sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem została wyrażona w przepisie § 1 in principio rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. jako przeszkoda w kontynuowaniu zatrudnienia przez matkę z tej przyczyny, że stan zdrowia dziecka wymaga stałej opieki oraz pielęgnacji lub pomocy w czynnościach samoobsługowych. Jest to warunek podstawowy, a dodatkowy został sformułowany w § 1 ust. 2 rozporządzenia.

Omawianego warunku prawa do emerytury bez osiągnięcia wieku emerytalnego - abstrahując od racji jego ustanowienia - nie można interpretować w oderwaniu od całości przepisów aktu prawnego, w którym został sformułowany, przedmiotu regulacji, jak też zakresu objętych tym aktem praw podmiotowych. Wprawdzie cel regulacji, uwzględniający trudną życiowo sytuację, obciążającą pracownicę, wykazuje podobieństwo do ratio legis prawa do zasiłku pielęgnacyjnego, jednak realizowany jest przy pomocy odmiennej instytucji prawnej. Zasiłek pielęgnacyjny, nie będący świadczeniem z ubezpieczenia społecznego, stanowi tylko pomoc finansową dla rodziny, uzupełnienie jej zwykłych dochodów, natomiast emerytura ma zastąpić te dochody, które mogłaby osiągać matka chorego dziecka, gdyby nie konieczność sprawowania nad nim opieki w zakresie uniemożliwiającym ich osiągnięcie.

Elementem definiującym konieczność stałej opieki jest także stan zdrowia dziecka, określany - w przypadku prawa do emerytury - jako wymagający stałej opieki oraz pielęgnacji lub pomocy w czynnościach samoobsługowych, oraz egzemplifikowany w pkt 1 - 4 § 1 ust. 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r., chorobami upośledzającymi w bardzo poważnym stopniu sprawność organizmu. W odniesieniu do zasiłku pielęgnacyjnego natomiast stan zdrowia dziecka określony jest w obowiązującym od 18 grudnia 1998 r. załączniku do rozporządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 26 stycznia 1998 r. w sprawie stanów zdrowia oraz szczegółowych zasad, warunków i trybu wydawania zaświadczeń będących podstawą uzyskania zasiłku pielęgnacyjnego dla dziecka (Dz.U. Nr 15, poz. 70). Wymieniono tam także różne stany chorobowe, określone generalnie jako „upośledzenie sprawności ogólnej, utrudniające możliwość samodzielnego poruszania się, lub stany wymagające opieki i pomocy innej osoby w leczeniu i rehabilitacji, a także w ochronie dziecka przed możliwością doznania urazu”.

W dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego omawiana potrzeba stałej opieki była z punktu widzenia rodzaju tych schorzeń różnicowana w zależności

od jej celu. I tak, w przypadku prawa do zasiłku pielęgnacyjnego była ona określana jako konieczna i niezbędna w celu przygotowania dziecka do samodzielnego życia, współdziałania w procesie społecznym (wyrok z dnia 11 listopada 1976 r., II URN 54/76, OSNCP 1977 z. 8, poz. 136), natomiast jako warunek prawa do wcześniejszej emerytury stawiana była choroba dziecka w bardzo poważnym stopniu upośledzającej sprawność jego organizmu, która wymagałaby stałej opieki matki (wyrok z dnia 2 czerwca 1998 r., II UKN 95/98, OSNAPiUS 1999 nr 11, poz. 376).

W świetle tego co wyżej powiedziano, inne ma znaczenie pomoc i opieka ze strony matki poświęcającej się dziecku zupełnie i całkowicie, tak że uniemożliwia jej to wykonywanie zatrudnienia, czyli "stała opieka i pielęgnacja" wymagana dla prawa do emerytury, a inne "stała opieka polegająca na pielęgnacji", warunkująca prawo do zasiłku pielęgnacyjnego. Przyznanie dziecku zasiłku pielęgnacyjnego nie zawsze jest zatem równoznaczne ze stwierdzeniem takiego jego stanu zdrowia, który jego matce uniemożliwia kontynuowanie zatrudnienia, co warunkuje jej prawo do emerytury na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi specjalnej opieki.

Przytoczone argumenty prowadzą do konkluzji, wobec której podstawy kasacji okazały się nieusprawiedliwione (art. 393¹² KPC) .

=====